

Instytut Pamięci Narodowej

Źródło: <http://ipn.gov.pl/pl/publikacje/zapowiedzi-wydawnicze-i/36739,Zapowiedzi-wydawnicze-IPN.html>
Wygenerowano: Środa, 21 marca 2018, 19:54

MARZEC 1968
NA POLITECHNICIE
GDAŃSKIEJ
W DOKUMENTACH

Marzec 1968 na Politechnice Gdańskiej w dokumentach, wstęp i opracowanie Piotr Abryszeński i Daniel Gucewicz, Gdańsk – Warszawa 2018, 648 s., ISBN 978-83-8098-381-6

Wydarzenia marcowe w Gdańsku pozostają w cieniu brutalnie stłumionej rewolty grudniowej i zwycięskiego strajku w sierpniu 1980 roku. W 1968 roku centrum protestów w Trójmieście stanowiła Politechnika Gdańska, największa uczelnia na Wybrzeżu. To jej studenci postanowili poprzeć protest swoich rówieśników z Warszawy i wyrazić swój sprzeciw wobec zakłamania prasy i brutalności milicji. Pociągnęli za sobą wielu innych młodych mieszkańców Trójmiasta. Punktem kulminacyjnym gdańskiego Marca okazały się największe w skali kraju zamieszki, do jakich doszło w rejonie Politechniki 15 marca 1968 roku. Uczestniczyło w nich 20 tysięcy osób. Niniejsza publikacja zawiera 283 dokumenty i jest efektem szerokiej kwerendy w archiwach i zbiorach prywatnych. Stanowi pierwszą próbę przedstawienia wydarzeń marcowych zperspektywy jednej uczelni.

„CzasyPismo” 2017, nr 2(12), 216 s., ISSN 2299-2812

W numerze dziecięco-młodzieżowym, chcemy przyjrzeć się losom młodych ludzi w czasach nazizmu i komunizmu. Przeżywali oni dotkliwie tragedie czasów wojny i represje powojnia, które często naznaczyły ich swym piętnem na całe życie. Warto pamiętać, że w systemach totalitarnych przykładano dużą wagę do indoktrynacji dzieci i młodzieży, licząc, że dadzą się oni łatwiej zwieść chwytliwym hasłom i można będzie ich wychować na zwolenników jedynie właściwej ideologii.

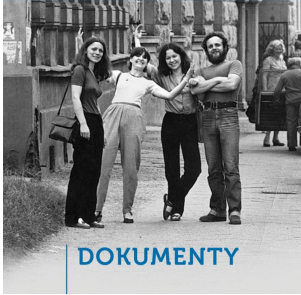
Pochyliliśmy się więc nad losem dzieci Polaków wysiedlonych przez niemieckiego okupanta z Żywiecczyny i skazanych wraz z rodzicami na tułaczkę po wiejskich obszarach Generalnego Gubernatorstwa. Z drugiej strony przybliżamy problem realizacji nazistowskiej polityki narodowościowej na terenach wcielonych jesienią 1939 r. do Rzeszy Niemieckiej, pokazując wychowawczą i indoktrynacyjną działalność organizacji młodzieżowej Hitler-Jugend. Pamiętając, że koniec wojny bynajmniej nie oznaczał końca przemocy i bezprawia, przypominamy historie dzieci osadzonych w powojennym obozie w Świętochłowicach-Zgodzie. Kolejny tekst poświęciliśmy dzieciom ocalonym z Zagłady, w większości sierotom, nieświadomym ofiarom wojny, pozbawionym najbliższych i dotkniętych przeżyciami, które na zawsze położyły się tragicznym cieniem na ich dzieciństwo. Wojna i pierwsze powojenne lata to czas szybszego „wchodzenia w dorosłość”. Czas powojennej odbudowy to jednocześnie okres zawłaszczania życia społecznego i przestrzeni publicznej przez kolejny system totalitarny: komunizm. Piszemy o junakach, członkach organizacji Służba Polsce, których wykorzystywano w charakterze taniej siły roboczej, poddając jednocześnie indoktrynacji zmierzającej do uformowania „nowego człowieka” ery komunizmu. W tym kontekście przypominamy również o działaniach podejmowanych przez komunistyczny Związek Młodzieży Polskiej na polu ateistycznej propagandy wśród młodzieży i walki z Kościołem. Podobne cele wychowawcze przyświecały zresztą wychowawcom i pracownikom Pałacu Młodzieży w Katowicach, który nosił imię „polskiego Stalina” – Bolesława Bieruta. O tej zideologizowanej placówce wychowania pozaszkolnego opowiada kolejny, bogato ilustrowany tekst. Od indoktrynacji nie byli wolni nawet najmłodsi, o czym możemy się przekonać, czytając artykuł poświęcony popularnym onegdaj książeczkom dla dzieci z serii zatytułowanej „Poczytaj mi, mamo”.

O starszej młodzieży, licealistach i studentach traktują teksty poświęcone młodzieżowej zabawie w konspirację, na której trop w 1957 r. wpadła katowicka Służba Bezpieczeństwa, wydarzeniom marca 1968 r. w Bielsku-Białej, Zabrze i Gliwicach, wreszcie długowłosym hipisom, którzy na przełomie lat 60. i 70. pojawili się w górnośląskich miastach. Ten blok zamykają artykuły o karnawale „Solidarności” w relacjach członków Niezależnego Zrzeszenia Studentów i próbach powrotu tej organizacji do legalnej działalności pod koniec lat 80. Całość dopełnia fotoreportaż goszczącego już wcześniej na naszych łamach Stanisława Jakubowskiego. Drugi tematyczny wybór fotografii autorstwa Artura Michalskiego poświęciliśmy pamięci górnośląskich ewangelików.

Dzięki pozostałym tekstom możemy poznać meandry polityki narodowościowej na polskim Górnym Śląsku w latach 30. XX wieku widziane oczami historyka będącego pracownikiem Qatar University w Doha w Katarze, przeczytać garść wspomnień pracownika Grupy Operacyjnej Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, który w 1945 r. przybył do Gliwic, czy zobaczyć, jak w latach 50. kształtowały się wizje przebudowy stolicy regionu. Znajdą Państwo również artykuły poświęcone postaci ks. Karola Nawy, kapłana z Rojcy, maoistom, którzy w latach 60. zarzucali partyjnym towarzyszom zdradę komunistycznych ideałów, oraz początkom Uniwersytetu Śląskiego. Polecamy również teksty o sztuce w okresie stanu wojennego, poszukiwaniach ofiar komunizmu pochowanych na cmentarzu w Katowicach-Panewnikach, a także wywiady z Maciejem Sobieszczańskim, reżyserem filmu Zgodą, oraz z Beatą Piechą-van Schagen, badaczką dziś już zanikającej kultury górniczej.

3

Studencki Komitet
Solidarności
we Wrocławiu 1977–1980

DOKUMENTY

Kamil Dworaczek, Tomasz Przedpełski, *Studencki Komitet Solidarności we Wrocławiu 1977–1980*. T. 3, *Dokumenty*, IPN, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław-Warszawa 2017, 344 s., ISBN t. 3: 978-83-8098-278-9

W niniejszym tomie zamieszczone zostały najważniejsze dokumenty związane z działalnością Studenckiego Komitetu Solidarności we Wrocławiu (łącznie 114). Są to przede wszystkim oświadczenia SKS publikowane najczęściej z powodu represji wymierzonych przeciwko studentom. W książce znalazły się wszystkie tego typu dokumenty, do których udało się dotrzeć. Zdecydowaliśmy również o zamieszczeniu oświadczeń, których SKS, a ściślej jego reprezentant, był tylko jednym z wielu sygnatariuszy. Przedmiotem wyboru były także dokumenty wytworzone przez wrocławską Służbę Bezpieczeństwa oraz dokumentacja sporządzona przez komórki PZPR. Kwerenda objęła przede wszystkim zespół Komitetu Centralnego, zdeponowany w Archiwum Akt Nowych.

2

Kamil Dworaczek, Tomasz Przedpełski
Studencki Komitet
Solidarności
we Wrocławiu 1977–1980

RELACJE

Kamil Dworaczek, Tomasz Przedpełski, *Studencki Komitet Solidarności we Wrocławiu 1977–1980*. T. 2, *Relacje*, IPN, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław-Warszawa 2017, 328 s., ISBN t. 2: 978-83-8098-277-2

Książka zawiera opowieści kilkudziesięciu osób związanych ze Studenckim Komitetem Solidarności we Wrocławiu. Całości został nadany układ przedmiotowy. Książka podzielona jest więc na wątki dotyczące najważniejszych aspektów funkcjonowania SKS. W każdym z rozdziałów znajdują się wspomnienia różnych osób dotyczące poruszanego tematu. Publikację otwiera rozdział, w którym bohaterowie opowiadają o tym, jak trafili do opozycji, całość zamyka fragment o „Solidarności”.

1

Kamil Dworaczek
Studencki Komitet
Solidarności
we Wrocławiu 1977–1980

MONOGRAFIA

Kamil Dworaczek, *Studencki Komitet Solidarności we Wrocławiu 1977–1980*. T. 1, *Monografia*, IPN, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, Wrocław-Warszawa 2017, 264 s., ISBN t. 1: 978-83-8098-276-5

Studenckie Komitety Solidarności powstały w pięciu ośrodkach akademickich na przełomie 1977 i 1978 r. Impulsem do ich organizowania było zamordowanie Stanisława Pyjasa, krakowskiego studenta i współpracownika Komitetu Obrony Robotników. Wrocławski komitet został powołany 14 grudnia 1977 r. Bardzo szybko stał się jednym z najaktywniejszych SKS i ważnym elementem opozycji w Polsce przed 1980 r. Jego działacze odegrali również istotną rolę w powstawaniu i działaniu „Solidarności” oraz Niezależnego Zrzeszenia Studentów w latach osiemdziesiątych. Książka Kamila Dworaczka jest pierwszą monografią SKS we Wrocławiu. Dzięki wykorzystaniu różnego rodzaju źródeł – od relacji po dokumenty SB – naświetla działalność komitetu w sposób szczegółowy i bardzo wszechstronny.